

DAVID GINARD I FERON

Treballadors, sindicalistes i clandestins

HISTÒRIES ORALS DEL MOVIMENT OBRER
(1930-1950)

VOLUM II

EDICIONS **DOCUMENTA** BALEAR

2014

NOTA INTRODUCTÒRIA

Les següents planes constitueixen el segon volum de la sèrie *Treballadors, sindicalistes i clandestins: Històries orals del moviment obrer a les Balears (1930-1950)*, el primer lliurament de la qual va ser publicat per les Edicions Documenta Balear l'octubre del 2012. En aquesta ocasió, s'apleguen 34 entrevistes que vaig enregistrar entre el juliol del 1989 i l'abril del 2013, bé que la gran majoria procedeixen del treball de camp realitzat abans del 1996. A més a més, he transcrit i incorporat al text dues entrevistes inèdites realitzades el 1976 i el 1986 per altres investigadors a informadors molt rellevants per a la qüestió que ens ocupa i que moriren en els inicis de la meua recerca: Guillem Gayà i Nicolau –entrevistat per Antoni Serra i Bauzà– i Marcos Peralta Morcillo –a càrrec d'Antoni Company i Bonet–.

Com en l'anterior volum, el resultat de les converses es reproduïx en general de manera quasi literal, bé que se selecciona, reorganitza, adapta i comenta el material enregistrat, a efectes de facilitar la seva interpretació i ús per part del lector. Els temes abordats pels testimonis inclouen un ventall d'episodis i enfocaments diversos de l'esdevenir històric de la classe treballadora i del moviment obrer de les Balears entre la Segona República i el primer franquisme. Tot i això, sovint hi apareixen referències al *decenni frontissa* dels anys cinquanta, a l'etapa del desenvolupisme dels anys seixanta, al tardofranquisme, i a la transició posterior a la mort del dictador. També, de manera molt més puntual, sobre fets polítics, socials, econòmics i culturals del primer terç del segle XX. Entre els aspectes tractats amb més freqüència en aquest tom i/o que resulten nous respecte a l'anterior, es poden indicar el dels camps de concentració durant la Guerra Civil i la postguerra, les singulars percepcions del conflicte bèl·lic per part de les persones que el visqueren d'infants, la participació d'illencs als fronts de combat amb l'Exèrcit Popular de la República, el moviment llibertari a les diverses illes de l'arxipèlag,

la problemàtica dels refugiats a la zona republicana durant la contesa, les vinculacions entre l'exili republicà i l'emigració econòmica, les modalitats específiques de repressió adreçades contra les dones, les represàlies patides per col·lectius minoritaris com els maçons o els metodistes, les valoracions subjectives de l'experiència històrica soviètica, l'ús de la llengua catalana en els actes polítics i sindicals de l'obrerisme balear, la reincorporació dels antics presos a la vida laboral després del seu alliberament, les xarxes d'estraperlo articulades durant la postguerra, i l'emigració a les Balears de treballadors procedents d'altres zones d'Espanya en els decennis dels quaranta, cinquanta i seixanta. Els relats dels testimonis s'ubiquen principalment a l'illa de Mallorca, però hi apareix més informació que al primer volum sobre Menorca, Eivissa i Formentera, com també relativa a altres zones de l'Estat –com Andalusia, Extremadura, Catalunya, el País Valencià i Madrid– i de l'estranger –particularment Algèria i França–. Altra-ment, s'hi ha incorporat un nombre més gran de testimonis procedents de dones, sobretot –però no exclusivament– en relació amb la presó femenina instal·lada durant la guerra i la postguerra a Palma, i amb la trajectòria política i la tràgica mort de la dirigent comunista Matilde Landa Vaz.

Està previst que a aquest volum el segueixi properament un tercer, que reunirà una quarantena més de testimonis i es clourà amb un epíleg en què s'establiran les principals conclusions extretes de la informació aplegada al llarg de la recerca. Vull reiterar el meu agraïment a tots els testimonis i familiars; a les persones que m'han aportat dades complementàries i m'han fet suggeriments, proporcionat contactes amb testimonis o plantejat crítiques; i a tots aquells que acolliren amb interès l'anterior lliurament. En particular, no em puc estar d'esmentar molt especialment els amics i companys de Documenta Balear i de l'Ateneu Pere Mascaró pel seu ferm compromís amb aquest projecte, en una època en què editar estudis històrics relatius al passat recent del nostre país constitueix, sens dubte, una aventura de desenllaç incert.

Palma, 16 de gener del 2014